

AVALIK ARVAMUS NOVEMBRIS

Ülevaade üle-eestilise arvamusküsitluse tulemustest

Tallinn
detsember 2003

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1 METOODIKA KIRJELDUS.....	4
Valim	4
Küsitlus	5
Andmetöötlus ja valimivea hinnang	6
Teostajad.....	6
2 TULEMUSED	7
2.1 MUUTUSED ERINEVATES ELUVALDKONDADES.....	7
2.2 HINNANGUD VÕIMALUSTELE MÕJUTADA VÕIMUORGANITE TEGEVUST	10
2.3 INIMESTE AKTIIVSUS PROBLEEMIDE TÕSTATAMISEL NING OMA HUVIDE JA ÕIGUSTE KAITSEL.....	12
2.4 ERAKONDLIKUD EELISTUSED	15
LISAD	19

SISSEJUHATUS

Uuringukeskus Faktum viis perioodil 19.– 30. november 2003. a. läbi elanikkonna küsitluse, millesse olid lülitatud ka kolm küsimuste plokki Riigikogu Kantselei majandus- ja sotsiaalinfo osakonna tellimusel. Tegemist oli regulaarselt jälgitavate arvamustrendidega, mis puudutavad:

- hinnanguid olukorra muutumisele Eesti ühiskonnaelu erinevates valdkondades;
- arusaamu oma võimalustest mõjutada kohalike ja riiklike võimude tööd;
- erinevate ühiskonnaelu probleemide lahendamisse sekkumise võimaluste kasutamist ja valmisolekut neid kasutada.

Küsitlusperioodi iseloomustas tavapärasest oluliselt erinev poliitiline õhkkond: 17. novembril oli Rahvaliit teinud koalitsioonipartneritele üleskutse revideerida koalitsioonilepingut, loobudes maksude alandamise kavast ja vähendada vanemahüvitise seadusega ette nähtud hüvitiste ülemmäära. Sellele oli eelnenud vanemapalga liigse diferentseerimise vastu suunatud meeleavaldus Toompeal ning aktiivsed debatil teemal milline võiks olla õiglane vanemapalk.

Rahvaliidu avaldus kutsus esile tüli valitsuses. Suuremal osal küsitluse toimumise perioodist ei olnud avalikkusele üheselt selge, kas võimalolev koalitsioon jätkab samas koosseisus või mitte.

Perioodi üheks oluliseks teemaks oli ka õpetajate palga küsimused ning 4. detsembriks kavandatud üleriikliku hoiatusstreigi ettevalmistamine.

Uringuaruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas küsitluse tulemused.

Lisas on toodud küsitlustulemuste üldjaotused ning täpsemad tabeljaotused põhiliste sotsiaal-demograafiliste tunnuste, valimisealiste kodanike puhul ka erakondlike eelistuste lõikes.

1 METOODIKA KIRJELDUS

Valim

Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav mitme kliendi uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1047818 inimest (ESA, 01.01.2003.a.).

Planeeritud valimi suurus on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel kasutatakse üldkogumi proportsionaalset mudelit piirkondade ja asulatüüpide (linn/maa) lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut.

Esmalt valitakse mudeli alusel valimipunktid - kõigis piirkondades kokku 100. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteaadressi tasandini) valitakse asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Valiku baasina kasutatakse Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostatakse vastaja valik – igas valimipunktis 10 inimest.

Vastajate valikul rakendatakse lähteaadressi meetodit ja nn „noore mehe reeglit“. See tähendab, et valimisse sattunud aadressil viiakse läbi intervjuu noorima kodusoleva meessoost leibkonna liikmega vanuses 15 – 74, kui mehi kodus ei ole, siis noorima naisega.

Selline meetod annab neile vastajate kategooriatele, kes tavaliselt harvemini kodu viibivad, lisatõenäosuse valimisse sattuda, muutes nii empiirilise valimi elanikkonna tegeliku soolis-vanuselise koosseisule vastavamaks.

Kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldakse vastavate näitajatega üldkogumi kohta. Vajadusel teostatakse hinnangute täpsuse tõstmiseks kaalumise.

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud joonisel 1.

Tabel 1. Üldkogum ja planeeritud valim.

Regioon	Asula- tüüp	Üldkogum		Planeeritud valim
		arv	%	Arv
1. Tallinn	Linn	317758	30,33	300
2. Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	Linn	56073	5,35	50
	Maa	97152	9,27	90
3. Lääne-Eesti (Hiiu-, Lääne-, Saaremaa)	Linn	67744	6,47	70
	Maa	56147	5,36	50
4. Tartu piirkond (Jõgeva-, Tartumaa)	Linn	92827	8,86	90
	Maa	48725	4,65	50
5. Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandimaa)	Linn	54722	5,22	50
	Maa	66209	6,32	70
6. Virumaa (Lääne-Viru-, Ida-Virumaa)	Linn	147544	14,08	140
	Maa	42917	4,1	40
Eesti	Kokku	1047818	100	100
	Linn	736668	70,3	70
	maa	311150	29,7	30

Küsitlus

Uuringu läbiviimiseks kasutati *face-to-face* intervjuud vastaja kodus. Küsitlusperiood kestis 19.– 30.11. 2003.

Kokku osales uuringu läbiviimisel 73 Uuringukeskus Faktumi küsitlejat, kes olid eelnevalt läbinud koolituse ja lisaks saanud juhised antud uuringu spetsiifika kohta.

Küsitluse käigust annab ülevaate tabel 2.

Tabel 2. Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Sooritatud intervjuu	969	43
Sihtrühm puudub	74	3
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	567	25
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	36	2
Keelduti kontaktist	295	13
Keeldumine sihtrühmas	319	14
Kokku külastatud aadresse	2260	100
<i>Kokku korduvvisiite</i>	<i>777</i>	<i>34</i>

Pärast küsitluse lõppu, kontrollimaks küsitlustöö kvaliteeti, saadeti välja 150 tagasisidekirja vastajatele. Olulisi rikkumisi küsitlustöö reeglite järgmisel ei tuvastatud.

Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringutulemuste töötlemisel kasutati andmetöötluspaketti SPSS. Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldi vastavate üldkogumi näitajatega ja tulemuste täpsuse tõstmiseks teostati kaalumine.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid erineva suurusega valimiste jaoks 95% usaldusnivool.

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Teostajad

Antud uuringu erinevates etappides osalesid:

Valim -

Helje Proosa

Küsitlustöö juhtimine -

Marge Vainre

Küsimustik ja meetodika -

Juhan Kivirähk

Programmeerimine ja andmetöötlus -

Veiko Vaade, Juhan Kivirähk,

Aruanne -

Juhan Kivirähk

Kontaktandmed:

OÜ Uuringukeskus Faktum

Pärnu mnt 23 Tallinn 10141

Faktum@faktum.ee, tel 668 4530

2 TULEMUSED

2.1 MUUTUSED ERINEVATES ELUVALDKONDADES

KÜSIMUS:

Mis Te arvate, kas olukord Eestis järgnevatel valdkondades on muutunud viimase aasta jooksul paremaks või halvemaks?

Hinnata tuli 16 erinevat eluvaldkonda alljärgneva skaala alusel: *väga palju paremaks/ mõnevõrra paremaks/ olukord ei ole muutunud/ mõnevõrra halvemaks/ väga palju halvemaks.*

Avalik arvamus tajub edasimineku jätkumist sellistes valdkondades nagu: infotehnoloogia kättesaadavus, üldine tehniline tase, pangandus ning avaliku halduse kultuur, mis kõik saavad võrreldes 2002. aastaga rohkem positiivseid hinnanguid.

Võrreldes 2002. aastaga saavad mõnevõrra paremaid hinnanguid ka muutused õiguskorras, elanikkonna heaolus ja eluaseme saamise võimalustes, ehkki negatiivseid muudatusi neis valdkondades nähakse endiselt pea võrdsel hulgal positiivsetega.

Võrreldes 2002. aastaga ei saa oluliselt madalamaid hinnanguid ükski valdkond, kõige suurem langus on viie protsendiline positiivsete hinnangute osakaalu langus haridusele (õpetajate streik!)

Endiselt nähakse olukorda halvenemas tervishoiu ja tööhõive alal ning põllumajanduses ja maaelus (vt. tabel 1.1.).

Tabel 1.1 Hinnangud muudatustele erinevates eluvaldkondades

	KESKMINE		PAREMAKS (%)		POLE MUUTUNUD (%)		HALVEMAKS (%)	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Infotehnoloogia kättesaadavus	4,51	4,38	92	83	4	6	1	1
Üldine tehniline tase erinevates elu valdkondades	4,03	3,92	79	69	11	15	4	4
Pangandus	3,80	3,68	59	50	24	29	5	4
Välispoliitika	3,56	3,67	49	52	31	27	7	4
Avaliku halduse kultuur, inimeste teenindamine	3,53	3,39	51	41	33	35	8	10
Majandus üldiselt	3,44	3,60	58	64	21	19	17	13
Kultuur	3,38	3,52	45	48	35	36	12	6
Inimõigused	3,17	3,26	34	33	44	42	16	11
Haridus	3,05	3,17	32	37	35	31	26	23
Seadusandlus ja õigusloome	3,02	3,20	22	24	39	39	18	10
Õiguskord, võitlus kuritegevusega	2,96	2,90	36	27	29	35	31	32
Elanikkonna heaolu	2,91	2,85	36	31	26	27	35	37
Eluaseme saamise võimalused	2,76	2,69	31	23	23	29	39	37
Tervishoid	2,54	2,49	23	20	24	22	52	55
Tööhõive	2,43	2,38	17	15	28	26	51	55
Põllumajandus ja maaelu	2,39	2,50	15	16	25	31	50	46

Eestlastest vastajad annavad erinevates eluvaldkondades toimunud muudatustele üldiselt positiivsemaid hinnanguid kui vene keelt kõnelevad vastajad. Suuremad on erinevused hinnangutes majanduse arengule, inimõigustele, elanikkonna heaolule, eluaseme saamise võimalustele, haridusele ja võitlusele kuritegevusega (keskmiste hinnangute võrdlus on toodud tabelis 1.2.).

Tabel 1.2 Keskmiste hinnangute võrdlus erinevates vastanute gruppides

	eestlased	mitte-eestlased
Infotehnoloogia kättesaadavus	4,52	4,49
Üldine tehniline tase erinevates elu valdkondades	4,08	3,93
Pangandus	3,78	3,87
Välispoliitika	3,68	3,29
Avaliku halduse kultuur, inimeste teenindamine	3,51	3,58
Majandus üldiselt	3,55	3,17
Kultuur	3,37	3,40
Inimõigused	3,24	3,03
Haridus	3,12	2,90
Seadusandlus ja õigusloome	3,02	3,02
Õiguskord, võitlus kuritegevusega	3,05	2,79
Elanikkonna heaolu	3,03	2,68
Eluaseme saamise võimalused	2,95	2,38
Tervishoid	2,61	2,40
Tööhõive	2,59	2,11
Põllumajandus ja maaelu	2,45	2,25

2.2 HINNANGUD VÕIMALUSTELE MÕJUTADA VÕIMUORGANITE TEGEVUST

KÜSIMUS:

Mis Te arvate, mil määral on Teil isiklikult võimalik mõjutada ...?

Järgnes seitse erinevat kategooriat (linna- või vallavalitsuse tegevust; linna või vallavolikogu tegevust; Vabariigi Valitsuse liikmete tegevust; Riigikogu liikmete tegevust; Vabariigi Presidendi tegevust; poliitiliste erakondade tegevust; maavalitsuste tegevust), mille mõjutamisvõimalusi tuli hinnata skaalal: *suurel määral/ vähesel määral/ üldse mitte*

Tabel 2.1. Võimalused mõjutada kohaliku ja riigivõimu tegevust

	SUUREL MÄÄRAL (%)		VÄHESEL MÄÄRAL (%)		ÜLDSE MITTE (%)	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Poliitiliste erakondade	1	1	12	12	83	82
Linna- või vallavalitsuse	2	3	25	28	68	65
Linna- või vallavolikogu	1	3	22	25	72	68
Maavalitsuse	1	1	12	11	82	81
Vabariigi valitsuse liikmete	0	1	8	6	88	90
Riigikogu liikmete	1	1	7	5	88	90
Presidendi	0	1	3	3	93	92

Olulisi muudatusi inimeste arusaamades oma võimalustest mõjutada riigi- ja kohaliku võimu organite tegevust, pole aasta jooksul aset leidnud, endiselt hinnatakse oma võimalusi midagi mõjutada väga madalaks. Ka kohalikul tasemel peab vaid neljandik inimestest end võimeliseks avaldama mõju võimuorganite tööle.

Eestlaste seas hinnatakse võimalusi võimuorganite tööd mõjutada pisut suuremaks kui mitte-eestlaste hulgas, viimaste seast hindavad Eesti kodanikud oma võimalusi paremaks kui Eesti kodakondsust mitteomavad isikud.

Tabel 2.2. Võimalused mõjutada kohaliku ja riigivõimu tegevust

	SUUREL VÕI VÄHESEL MÄÄRAL (%)		ÜLDSE MITTE(%)	
	eestlased	mitte-eestlased	eestlased	mitte-eestlased
Poliitiliste erakondade	14	10	82	87
Linna- või vallavalitsuse	33	15	62	81
Linna- või vallavolikogu	29	11	66	85
Maavalitsuse	15	8	79	88
Vabariigi valitsuse liikmete	9	4	86	92
Riigikogu liikmete	10	4	86	92
Presidendi	4	2	93	94

Keskmisest kõrgemalt hindavad oma võimalusi loetletud institutsioonide tegevust mõjutada Isamaaliidu poolehoidjad, kõige vähem peavad end võimeliseks asju mõjutama Keskerakonna toetajad.

Tabel 2.3. Võimalused suurel või vähesel määral mõjutada kohaliku ja riigivõimu tegevust

	Kesk-erakond	Res Publica	Reformi-erakond	Rahvaliid	Isamaaliit	Möödukad
Linna- või vallavalitsuse	23%	37%	35%	35%	50%	36%
Linna- või vallavolikogu	20%	35%	27%	31%	47%	35%
Vabariigi valitsuse liikmete	4%	13%	8%	8%	20%	10%
Riigikogu liikmete	5%	16%	8%	6%	16%	17%
Poliitiliste erakondade	9%	17%	18%	13%	20%	17%

Valimisealised kodanikud

2.3 INIMESTE AKTIIVSUS PROBLEEMIDE TÕSTATAMISEL NING OMA HUVIDE JA ÕIGUSTE KAITSEL

KÜSIMUS:

Vastajale esitati loetelu erinevatest probleemide tõstatamise ja oma õiguste kaitsemise võimalustest ning paluti tal öelda, mida ta on teinud ja mida oleks valmis tulevikus tegema.

Tabel 3.1. Mida järgnevalt olete teinud/ valmis tegema?

	ON TEINUD (%)		ON VALMIS TEGEMA (%)	
	2003	2002	2003	2002
Pöördunud linna-(linnaosa-) või vallavalitsuse poole	31	27	44	36
Pöördunud Riigikogu liikmete poole	3	2	13	8
Pöördunud ministeeriumite või ametite poole	20	7	28	13
Pöördunud maavalitsuse poole	12	10	23	16
Kirjutanud alla pöördumistele, deklaratsioonidele	18	12	25	17
Võtnud osa protestimarsist/miitingust/piketist/streigist	7	6	17	14
Esitanud avalikkuses oma seisukohti või ettepanekuid	15	8	23	16
Mõjutanud sõpru toetama mõnda parteid, erakonda, poliitikut	18	10	18	11
Osalenud valimiskampaania läbiviimisel	7	4	10	6
Astunud mõne erakonna liikmeks	4	3	6	6
Kaitsnud oma õigusi kohtus	10	9	25	22
Vältinud ebaõiglaste maksude maksmist	13	10	8	18
Astunud kodanikuühenduse liikmeks	12	10	16	16
Olnud mõne kodanikuühenduse asutaja	4	X	8	X
Pöördunud tarbijakaitseametisse	10	7	32	23
Osalenud ametiühingute tegevusse	9	7	18	12

Et lõppev aasta oli Riigikogu valimiste aasta, on mitmed avalikus ja poliitilises elus osalemise viisid leidnud võrreldes 2002 aastaga rohkem kasutamist.

Märgatavalt enam on inimesed pöördunud või valmis pöörduma erinevate riigiametite poole, kirjutanud või valmis alla kirjutama pöördumistele ja deklaratsioonidele, esitanud või valmis esitama avalikult oma seisukohti ning mõjutama sõpru/tuttavaid toetama mõnda erakonda või poliitikut.

Vähenenud on vaid valmisolek vältida ebaõiglaste maksude maksmist.

Eestlased on olnud agaramad oma huvide kaitseks midagi ette võtma kui mitte-eestlased. Viimased on eestlastest sagedamini pöördunud vaid erinevate riigiametite poole.

Ka valmisolek oma õiguste kaitseks midagi ette võtta on eestlaste seas suurem. Kui võrrelda tabelid 3.1. ja 3.2. siis näeme, et mitte-eestlaste praegune valmisolek erinevaid osalemisvorme kasutada on enam-vähem samal tasemel nagu kogu elanikkonnal aasta tagasi. Seega on just eestlaste aktiivsus aasta jooksul märgatavalt kasvanud.

Tabel 3.2. Mida järgnevast olete teinud/ valmis tegema?

	ON TEINUD (%)		ON VALMIS TEGEMA (%)	
	eest-lased	mitte-eest-lased	eest-lased	mitte-eest-lased
Pöördunud linna-(linnaosa-) või vallavalitsuse poole	37	20	51	30
Pöördunud Riigikogu liikmete poole	4	1	16	8
Pöördunud ministeeriumite või ametite poole	19	20	29	25
Pöördunud maavalitsuse poole	14	8	27	14
Kirjutanud alla pöördumistele, deklaratsioonidele	22	12	30	16
Võtnud osa protestimarsist/miitingust/piketist/streigist	7	7	19	11
Esitanud avalikkuses oma seisukohti või ettepanekuid	16	12	27	16
Mõjutanud sõpru toetama mõnda parteid, erakonda, poliitikut	21	11	22	10

	ON TEINUD (%)		ON VALMIS TEGEMA (%)	
	eest-lased	mitte-eest-lased	eest-lased	mitte-eest-lased
Astunud mõne erakonna liikmeks	5	3	8	1
Kaitsnud oma õigusi kohtus	10	10	28	20
Vältinud ebaõiglaste maksude maksmist	16	6	7	8
Astunud kodanikuühenduse liikmeks	15	5	21	5
Olnud mõne kodanikuühenduse asutaja	6	1	11	3
Pöördunud tarbijakaitseametisse	11	8	37	23
Osalenud ametiühingute tegevusse	11	6	19	14

Nii reaalne osalemine kui ka osalemisvalmidus on mõjutatud vastaja käsutuses olevatest ressurssidest, eelkõige haridustasemest ja sissetulekust. Kõrgema haridusega ja suurema sissetulekuga vastajad on rohkem valmis erinevates vormides ühiskonnaelu arengule kaasa aitama ja tehtavaid otsuseid mõjutama.

Poliitiliste eelistuste poolest on aktiivsemate kodanike esirinnas Isamaaliidu ja Mõõdukate toetajad. Nemad on teistest vastajatest sagedamini pöördunud ministeeriumide ja muude ametiasutuste poole, mõjutanud oma sõpru kindlat erakonda toetama, astunud mõne kodanikuühenduse liikmeks või olnud selle asutajate hulgas.

Tabel 3.3. Kas olete teinud midagi alljärgnevast?

	Kesk-erakond	Res Publica	Reformierakond	Rahvaliit	Isamaaliit	Mõõdukad
Pöördunud ministeeriumite või ametite poole	18%	19%	34%	13%	28%	19%
Esitanud avalikkuses oma seisukohti või ettepanekuid	12%	18%	7%	13%	26%	18%
Mõjutanud sõpru toetama mõnda parteid, erakonda, poliitikut	19%	20%	37%	21%	25%	24%
Astunud kodanikuühenduse liikmeks	14%	17%	10%	11%	24%	19%
Olnud mõne kodanikuühenduse asutaja	4%	4%	7%	5%	11%	10%

Valimisealised kodanikud

2.4 ERAKONDLIKUD EELISTUSED

KÜSIMUS:

Milline Eesti erakond on Teile oma põhimõtetest ja tegevuseesmärkidelt kõige lähedasem?

Milline erakond on läheduselt järgmine?

Vastamiseks anti ette nimekiri 14 erakonna nimega, lisaks oli võimalik vastata „mõni muu erakond“ või „mitte ükski erakond“.

Sellele küsimusele saadud vastuseid on eelnevalt kasutatud täiendava taustaparaameetina küsitlustulemuste analüüsimisel.

Tabel 1. 1 Toetus erakondadele novembris, oktoobris ja juunis

	Lähim erakond (november)	Valimiseelistus Europarlamendi valimistel (oktoober)	Valimiseelistus Riigikogu valimistel (juuni)
Keskerakond	20%	22%	25%
Res Publica	15%	21%	21%
Reformierakond	12%	19%	12%
Rahvaliit	10%	8%	7%
Möödukad	8%	6%	4%
Isamaaliit	6%	6%	5%
Muu erakond	8%	5%	6%
<i>Mitte ükski erakond</i>	14%	-	-
<i>Ei oska öelda</i>	7%	11%	20%

Valimisealised kodanikud

Kõige suurema toetusega oli novembris Keskerakond, mida toetas viiendik valimisõiguslikest kodanikest. Järgnesid Res Publica 15% ja Reformierakond 10 protsendiga.

Otseselt tabelis 1 toodud andmeid omavahel võrrelda ei saa, kuna juunis küsiti toetust erakondadele Riigikogu valimistel, oktoobris Europarlamendi

valimistel ja nüüd, novembris, paluti määratleda põhimõtetest ja tegevuseesmärkidelt lähim erakond. Võimalik, et näiteks Europarlamendi valimistel lähtub valija ka muudest kaalutustest kui erakonna ideeline lähedus. Eriti võib see kehtida näiteks Reformierakonna puhul, keda poliitilistelt põhimõtetest peetakse vähem lähedaseks kui on nende reiting Europarlamendi valimistel. Ilmselt peetakse Reformierakonna kogunud poliitikuid pädevateks ja sobivateks esindama Eesti riiki välissuhtlemises.

Reformierakonna puhul ongi tabelis ilmnev volatiilsus kõige suurem. Rahvaliidu ja Rahvaerakond Mõõdukad puhul näeme vaadeldava perioodi jooksul kergelt toetuse tõusu, mis ühiskonnas aset leidnud aktuaalseid sündmusi vaadates (valitsustüli, meeleavaldus võrdse vanemapalga toetuseks, ettevalmistatav õpetajate streik) on ka loogiliselt põhjendatud.

Toetajaskonna vähenemine on tabanud Res Publicat, mida võis valitsemisvastutust kandva erakonna puhul samuti oodata.

Valijate poliitilistest eelistustest kõneleb palju ka see, kui vaatame, kuidas jagunevad nende teised eelistused. Alljärgnevast tabelist on näha, millised erakonnad on elektoraadi meelest lähedased.

Tabel 1.2. Läheduselt järgmine erakond erinevate erakondade toetajate esimeste eelistuste lõikes

	Kesk- erakond	Reformi- erakond	Res Publica	Rahva- liit	Isamaa- liit	Mõõdu- kad	vene era- konnad
Keskerakond	X	3%	4%	29%	3%	10%	41%
Reformierakond	8%	X	43%	1%	10%	7%	-
ResPublica	14%	38%	X	13%	35%	23%	-
Rahvaliit	26%	6%	9%	X	19%	24%	-
Isamaaliit	2%	25%	10%	11%	X	19%	-
Mõõdukad	13%	11%	14%	18%	22%	X	20%
vene erakonnad	4%	3%	1%	3%	0%	1%	X

Valimisealised kodanikud

Kõige rohkem koguneb erinevate erakondade poolehoidjate teisi eelistusi Res Publicale, Rahvaliidule, Mõõdukatele ja Isamaaliidule. Keskerakonna vastu tunnevad sümpaatiat vaid Rahvaliidu ja vene erakondade poolehoidjad, Reformierakonna vastu Res Publica austajad.

Ilmselt oleks kõige ühtsem võimalik koalitsioon (valijate pilgu läbi) praegusel hetkel just see nelja erakonna liit, kuhu ei kuuluks ei Reformierakonda ega Keskerakonda.

TOETUS ERAKONDADELE SOTSIAALSETES RÜHMADES

Tabel 1.3. Toetus erakondadele vastaja emakeele lõikes

	eesti	vene
Keskerakond	16%	42%
Res Publica	18%	4%
Reformierakond	13%	7%
Rahvaliit	11%	5%
Mõõdukad	9%	2%
Isamaaliit	8%	-
Muu erakond	6%	7%
<i>Mitte ükski erakond</i>	<i>13%</i>	<i>18%</i>
<i>Ei oska öelda</i>	<i>6%</i>	<i>15%</i>

Valimisealised kodanikud

Tabel 1.4. Toetus erakondadele vanuse lõikes

	15 - 24	25 - 34	35 - 49	50 - 64	65 - 74
Keskerakond	18%	16%	17%	25%	28%
ResPublica	30%	17%	14%	13%	3%
Reformierakond	18%	14%	16%	7%	4%
Rahvaliit	3%	4%	7%	17%	19%
Mõõdukad	9%	9%	6%	7%	11%
Isamaaliit	2%	9%	9%	4%	4%

Valimisealised kodanikud

Tabel 1.5. Toetus erakondadele hariduse lõikes

	Alg v põhi	kesk	kõrgem
Keskerakond	26%	20%	16%
ResPublica	14%	15%	16%
Reformierakond	8%	12%	15%
Rahvaliid	14%	10%	8%
Möödukad	3%	9%	10%
Isamaaliit	4%	4%	13%

Valimisealised kodanikud

Tabel 1.6. Toetus erakondadele elukoha lõikes

	Tallinn	Suurem linn	väikelinn	Maa
Keskerakond	30%	13%	15%	19%
ResPublica	18%	17%	14%	13%
Reformierakond	16%	12%	12%	8%
Rahvaliid	4%	8%	14%	14%
Möödukad	5%	10%	5%	11%
Isamaaliit	5%	10%	6%	5%

Valimisealised kodanikud

Tabel 1.7. Toetus erakondadele keskmise sissetuleku lõikes ühe leibkonna liikme kohta

	Kuni 1000	1001 - 2000	2001 - 3000	3001 - 4000	Üle 4000
Keskerakond	22%	24%	21%	28%	11%
Reformierakond	3%	9%	12%	11%	21%
ResPublica	14%	13%	14%	13%	20%
Rahvaliid	10%	12%	12%	7%	7%
Isamaaliit	5%	7%	4%	7%	9%
Möödukad	8%	7%	10%	10%	7%

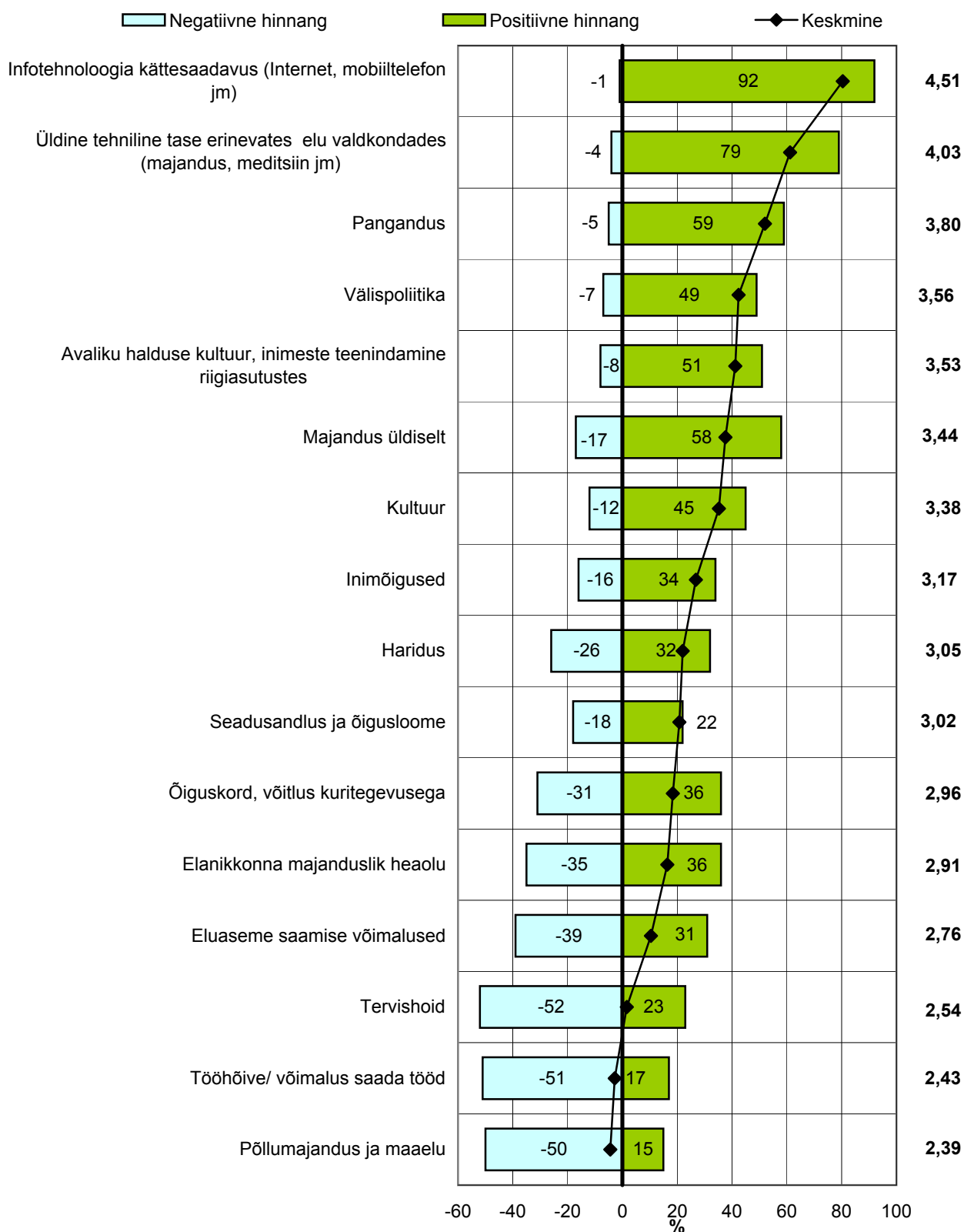
Valimisealised kodanikud

LISAD

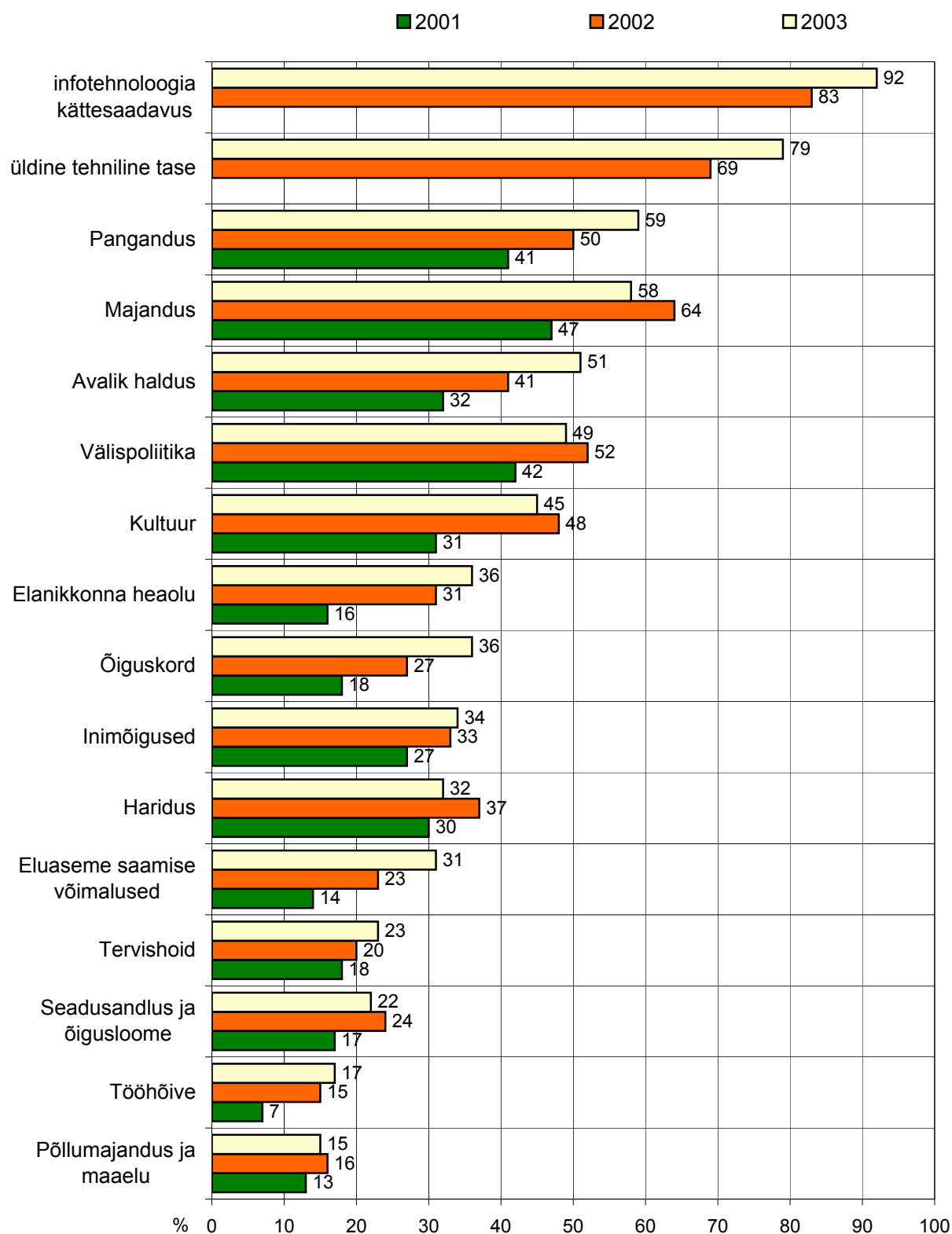
- Joonised
- Küsitlustulemuste üldjaotused
- Tabeljaotused sotsiaal-demograafiliste tausttunnuste lõikes
  - Eestlased
  - Mitte-eestlased
- Tabeljaotused erakondlike eelistuste lõikes
- Küsimustik

Muutused Eestis erinevates valdkondades

n = 969

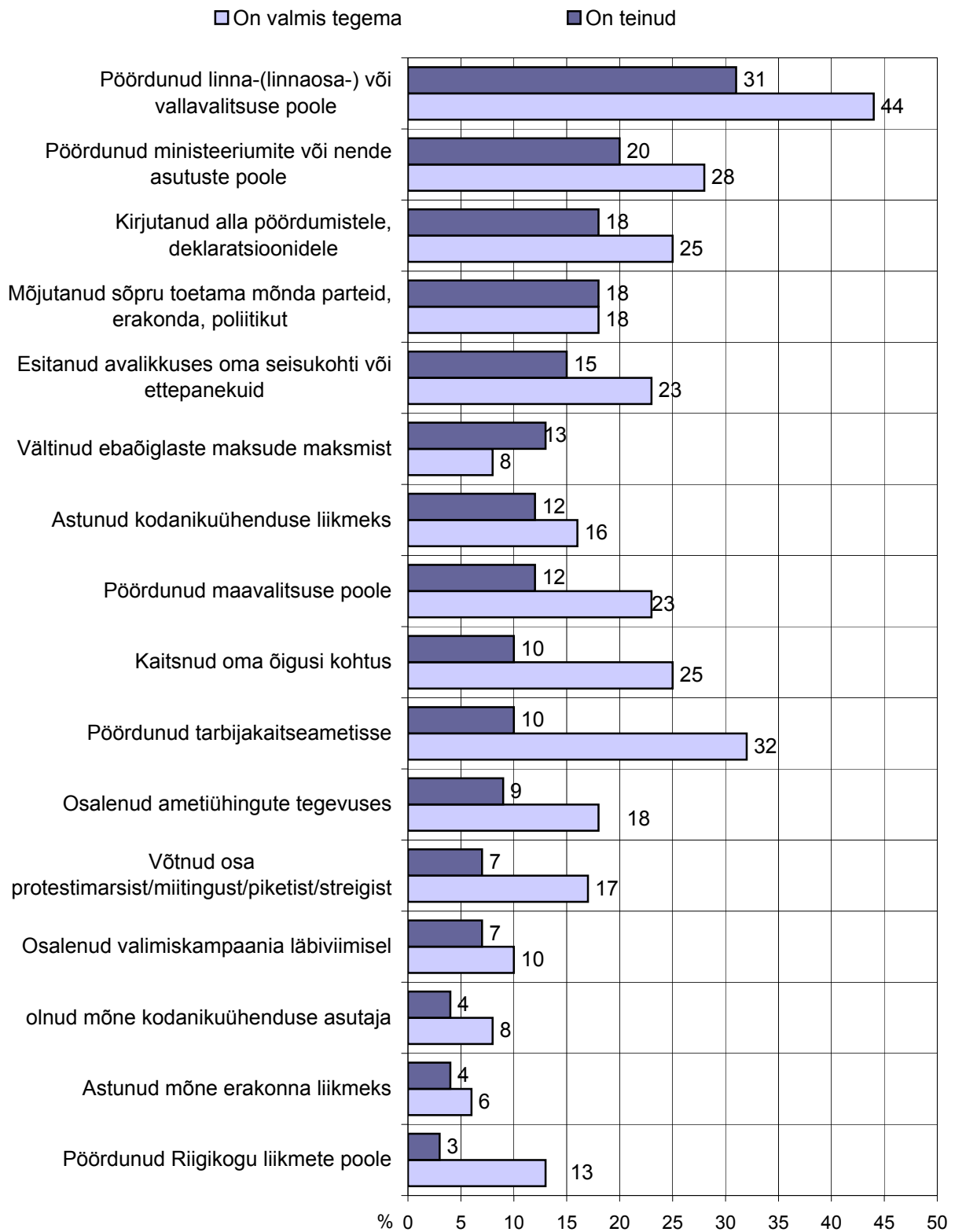

Mis on muutunud paremaks aastate võrdlus

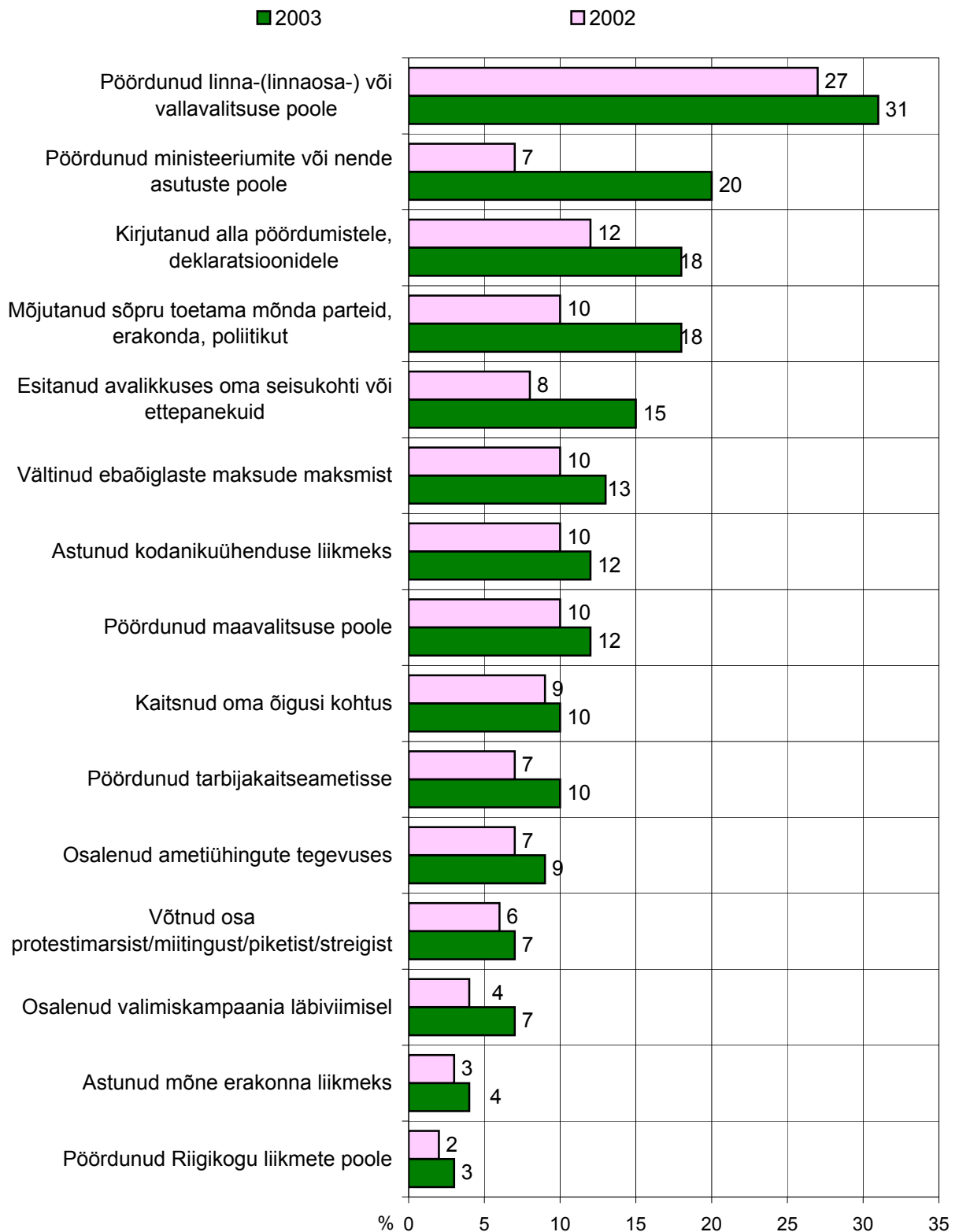

Elanikkonna aktiivsus probleemide tõstatamisel ja oma õiguste kaitsel

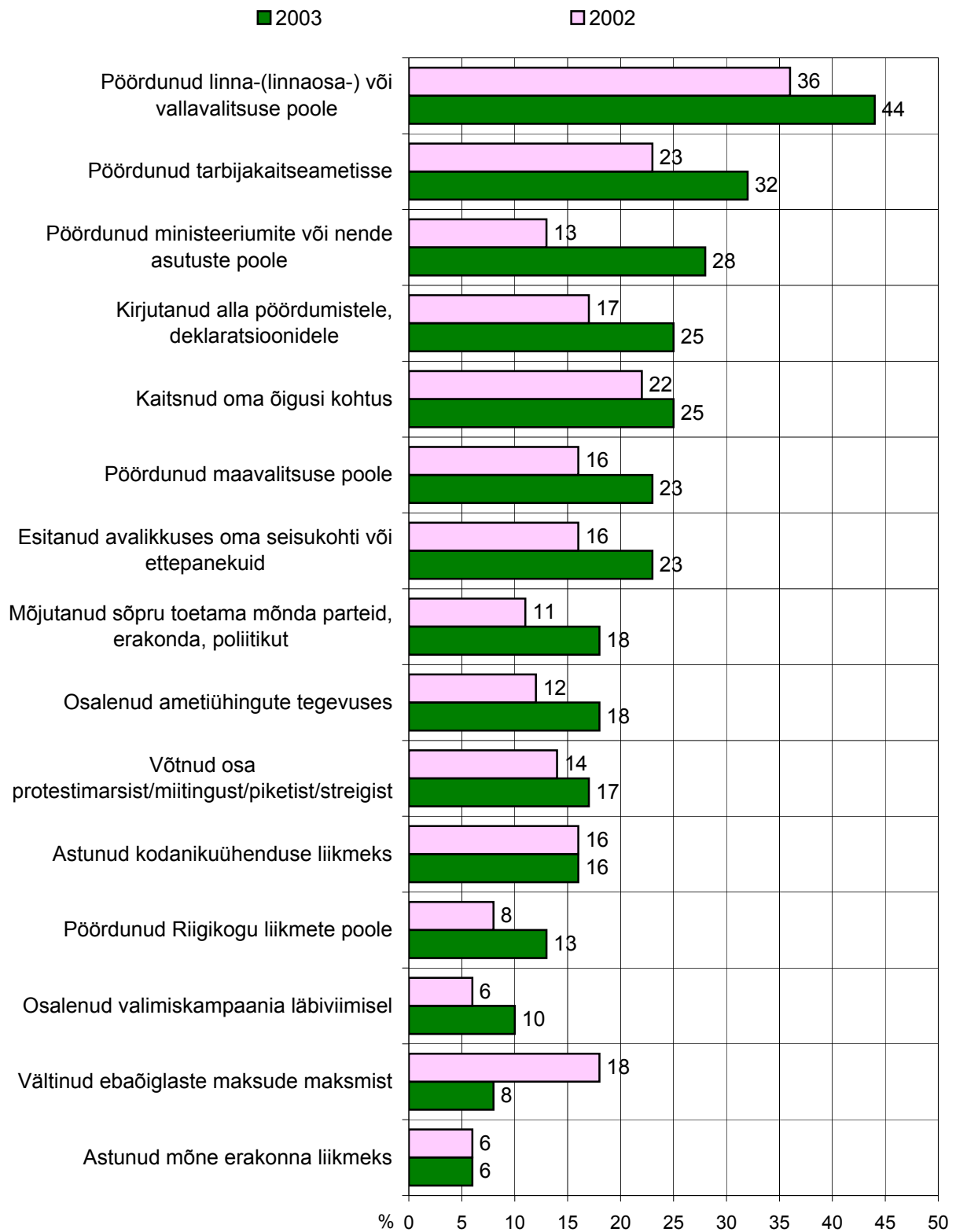
n = 969

Elanikkonna aktiivsus probleemide tõstatamisel ja oma õiguste kaitsel /on teinud/

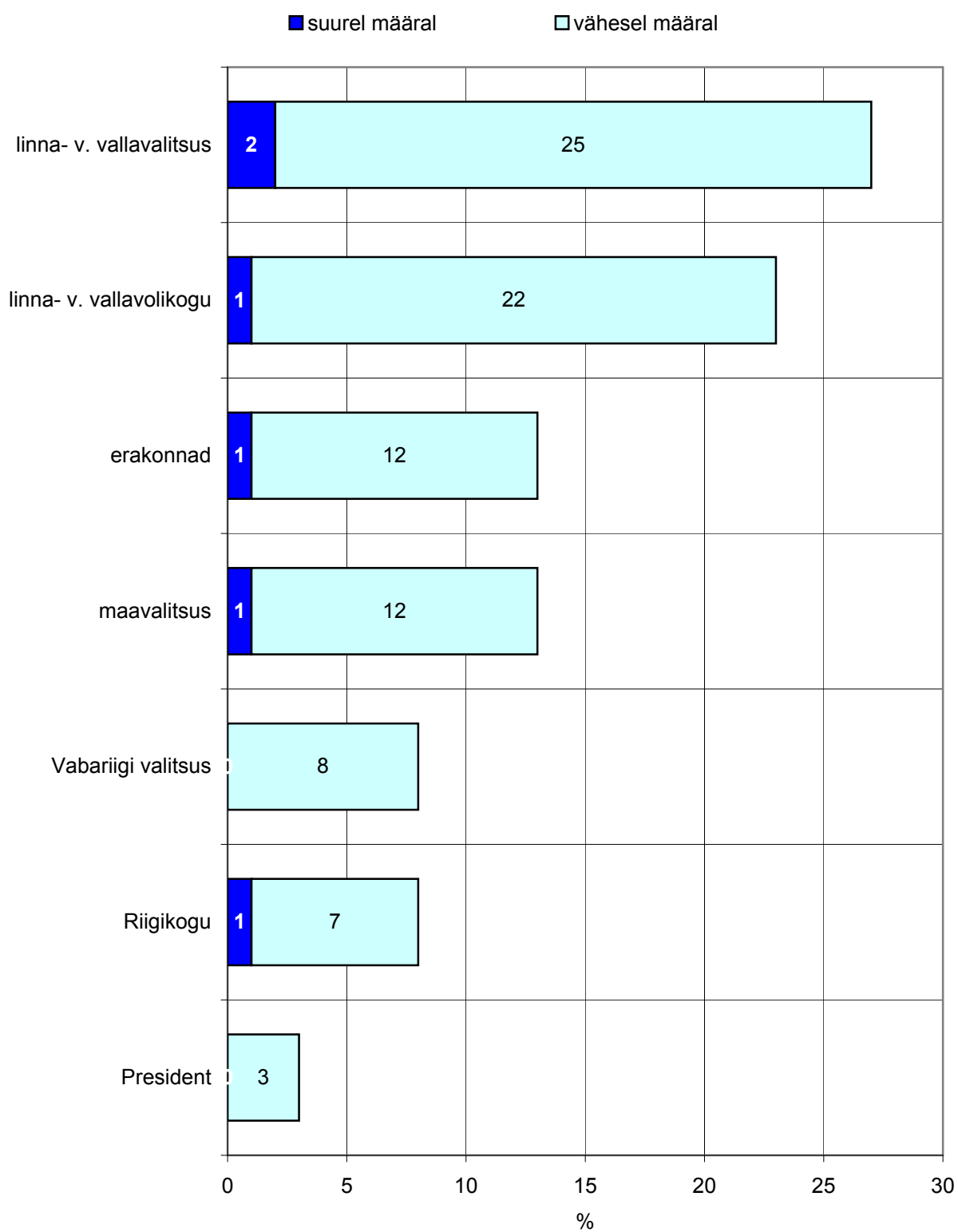
Elanikkonna aktiivsus probleemide tõstatamisel ja oma õiguste kaitsel */on valmis tegema/*

Võimalused mõjutada riigi institutsioonide tegevust

n = 969

Võimalused mõjutada riigi institutsioonide tegevust
 /SUUREL + VÄHESEL MÄÄRAL/

